ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 2ας Ιουνίου 2005 *

Στην υπόθεση C-83/03,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 26 Φεβρουαρίου 2003,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους R. Amorosi και A. Aresu, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον M. Fiorilli, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Borg Barthet, πρόεδρο τμήματος, J.-P. Puissochet (εισηγητή) και S. von Bahr, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Ιταλική Δημοκρατία, παραλείποντας να ελέγξει ως όφειλε αν το σχέδιο κατασκευής μιας μαρίνας σκαφών αναψυχής στην

Fossacesia (Chieti), το οποίο ανήκει στα είδη σχεδίων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40), είχε τα χαρακτηριστικά που επιβάλλουν την κίνηση της διαδικασίας εκτιμήσεως των επιπτώσεών του στο περιβάλλον, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

2 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337, όπως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις απαραίτητες διατάξεις ώστε τα σχέδια που, ιδίως, λόγω της φύσης, του μεγέθους ή της θέσης τους, μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, να υποβάλλονται σε εκτίμηση όσον αφορά τις επιπτώσεις τους πριν δοθεί η άδεια.

Αυτά τα σχέδια καθορίζονται στο άρθρο 4.»

3 Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«Τα σχέδια τα οποία υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ, υποβάλλονται σε εκτίμηση, σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10, όταν τα κράτη μέλη κρίνουν ότι το απαιτούν τα χαρακτηριστικά τους.

Προς το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη μπορούν ιδίως να συγκεκριμενοποιούν ορισμένους τύπους σχεδίων προς εκτίμηση ή να καθορίζουν τα κριτήρια ή/και τα κατώφλια που πρέπει να επιλεγούν προκειμένου να μπορεί να καθοριστεί ποια από τα σχέδια που υπάγονται στις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ πρέπει να υποβληθούν σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10.»

4 Το σημείο 10 του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας 85/337, με τίτλο «Σχέδια έργων υποδομής», αναφέρεται στις «[Μ]αρίνες σκαφών αναψυχής».

5 Εξάλλου, η οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206, σ. 7), προβλέπει τη σύσταση συνεκτικού ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου ειδικών ζωνών διατηρήσεως με την ονομασία «Natura 2000».

6 Το δίκτυο αυτό, που αποτελείται από τους τόπους όπου ευρίσκονται ορισμένοι τύποι φυσικών οικοτόπων και ορισμένα είδη, πρέπει να διασφαλίζει τη διατήρηση ή,

ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατηρήσεως, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικείων ειδών με κατάλληλα μέτρα προστασίας. Προς σύσταση του δικτύου αυτού, τα κράτη μέλη οφείλουν, δυνάμει του άρθρου 4 της οδηγίας 92/43, να προτείνουν τόπους δυναμένους να χαρακτηρισθούν ως τόποι κοινοτικής σημασίας και, στη συνέχεια, ως ειδικές ζώνες διατηρήσεως (κοινώς χαρακτηριζόμενους ως «προτεινόμενους τόπους κοινοτικής σημασίας», στο εξής: πΤΚΣ).

Η εθνική νομοθεσία

7 Από τον φάκελο της υποθέσεως προκύπτει ότι, όσον αφορά τις μαρίνες σκαφών αναψυχής, η ιταλική νομοθεσία με την οποία μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο η οδηγία 85/337 διακρίνει μεταξύ αυτών των οποίων η επιφάνεια νερού είναι μεγαλύτερη των δέκα εκταρίων ή των οποίων οι διαστάσεις υπερβαίνουν τα πέντε εκτάρια ή, ακόμη, αυτών των οποίων οι αποβάθρες έχουν μήκος μεγαλύτερο των 500 μέτρων και εκείνων που δεν υπερβαίνουν τα όρια αυτά. Μόνον οι μαρίνες που υπερβαίνουν τα ως άνω όρια θεωρούνται ως έχουσες τα χαρακτηριστικά που καθιστούν αυτομάτως υποχρεωτική τη διαδικασία εκτιμήσεως που προβλέπει η ως άνω οδηγία. Οι δεύτερες υπόκεινται σε εξέταση ad hoc προκειμένου να διαπιστωθεί αν είναι ή όχι αναγκαία η κίνηση της σχετικής διαδικασίας.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

8 Η Επιτροπή, η οποία επιλήφθηκε του ζητήματος μετά από καταγγελία ενώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, ζήτησε από τις ιταλικές αρχές πληροφορίες για την κατασκευή μιας μαρίνας σκαφών αναψυχής στη Fossacesia, στην Περιφέρεια του Abruzzo (στο εξής: Περιφέρεια). Πράγματι, η άδεια για την κατασκευή αυτή

δόθηκε χωρίς να έχει προηγηθεί εκτίμηση των επιπτώσεών της στο περιβάλλον ή εξέταση προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπήρχε ή όχι ανάγκη τέτοιας εκτιμήσεως.

9 Από τις πληροφορίες που έδωσαν με την απάντησή τους οι ιταλικές αρχές προκύπτει ότι η συγκεκριμένη υπόθεση αφορά μια μαρίνα σκαφών αναψυχής 391 θέσεων και συνολικής επιφάνειας 59 825 m^2, που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ένα χώρο σταθμεύσεως αυτοκινήτων 398 θέσεων, διάφορες υπηρεσίες και ένα εμπορικό κέντρο. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το σύνολο της κατασκευής αυτής περιλαμβάνεται σε πΤΚΣ, κατά την έννοια της οδηγίας 92/43, η οποία ονομάζεται «Lecceta litoranea di Torino di Sangro e foce fiume Sangro» και αποτελεί έναν από τους καλύτερα διατηρημένους φυσικούς τόπους της ακτής του Abruzzo.

10 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η οριστική έγκριση για την κατασκευή δόθηκε στις 9 Ιουνίου 1999 από την Περιφέρεια. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που έδωσαν οι ιταλικές αρχές, με την απόφαση 14/2000 του περιφερειάρχη, της 27ης Ιανουαρίου 2000, η Περιφέρεια επιβεβαίωσε ότι το σχέδιο δεν χρειαζόταν να υποβληθεί σε διαδικασία εκτιμήσεως των επιπτώσεών του στο περιβάλλον, δεδομένου ότι δεν υπερέβαινε τα προβλεπόμενα από την ιταλική νομοθεσία όρια, πέραν των οποίων εφαρμόζεται αυτομάτως η διαδικασία αυτή. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η Περιφέρεια προέβη σε αυτή την εκτίμηση μετά από θετική γνωμοδότηση της επιτροπής περιφερειακού συντονισμού επί της εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον (στο εξής: επιτροπή περιφερειακού συντονισμού) της 21ης Ιανουαρίου 2000 (γνωμοδότηση 2/92), η οποία εκδόθηκε μετά από εξέταση των χαρακτηριστικών του σχεδίου και με την οποία κρίθηκε ότι δεν ήταν αναγκαία τέτοια εκτίμηση.

11 Η Επιτροπή, κρίνοντας μη ικανοποιητικές τις απαντήσεις της Ιταλικής Δημοκρατίας, της ζήτησε, με επιστολή της 29ης Οκτωβρίου 2001, να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί της ως άνω αποφάσεως περί μη υποβολής του σχεδίου στη σχετική διαδικασία.

12 Δεδομένου ότι δεν έλαβε απάντηση από τις ιταλικές αρχές, η Επιτροπή απηύθυνε σε αυτές στις 27 Ιουνίου 2003 αιτιολογημένη γνώμη, καλώντας τες να συμμορφωθούν με αυτήν εντός προθεσμίας δύο μηνών.

13 Επειδή οι ιταλικές αρχές δεν απάντησαν ούτε στην ως άνω αιτιολογημένη γνώμη, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει ενώπιον του Δικαστηρίου την παρούσα προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

14 Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι αρμόδιες αρχές δεν έλεγξαν ως όφειλαν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία με την οποία μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο η οδηγία 85/337, αν επιβαλλόταν εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον της κατασκευής μαρίνας σκαφών αναψυχής στη Fossacesia. Η έλλειψη ή η ανεπάρκεια της αιτιολογίας της αρνητικής τους απαντήσεως στο ερώτημα αυτό, καθώς και το γεγονός ότι αυτή δόθηκε μετά την έκδοση της άδειας κατασκευής, οδηγούν την Επιτροπή στο συμπέρασμα ότι έγινε κακή εφαρμογή του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337.

15 Η Ιταλική Κυβέρνηση δέχεται την ανεπάρκεια της αιτιολογίας της θετικής γνωμοδοτήσεως που εξέδωσε η επιτροπή περιφερειακού συντονισμού στις 21 Ιανουαρίου 2000, καθώς και της αποφάσεως του περιφερειάρχη της 27ης Ιανουαρίου 2000 που έκρινε ότι δεν ήταν αναγκαία η διαδικασία εκτιμήσεως των επιπτώσεων του εν λόγω σχεδίου στο περιβάλλον. Επίσης, επιβεβαιώνει ότι οι πράξεις αυτές εκδόθηκαν μετά την έκδοση της άδειας κατασκευής.

16 Η Ιταλική Κυβέρνηση, ωστόσο, επικαλείται μια μεταγενέστερη θετική γνωμοδότηση της επιτροπής περιφερειακού συντονισμού, η οποία συνοδεύεται από προτάσεις που αποσκοπούν, ιδίως, στο να αντισταθμίσουν ορισμένες συνέπειες των εργασιών που είχαν ήδη πραγματοποιηθεί. Υποστηρίζει, επίσης, ότι είχε προειδοποιήσει την Περιφέρεια ότι, αν η διαδικασία εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον κατέληγε σε αρνητικό συμπέρασμα, θα έπρεπε να εξεταστεί η πιθανότητα αποκαταστάσεως των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση. Η Ιταλική Κυβέρνηση προσθέτει ότι, ούτως ή άλλως και ανεξαρτήτως του αποτελέσματος της διαδικασίας εκτιμήσεως, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα στον θιγόμενο πΤΚΣ, προκειμένου να αποκατασταθούν στον ίδιο ή σε άλλον χώρο οι απώλειες στην περιοχή της μαρίνας σκαφών αναψυχής.

17 Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει, πάντως, ότι δεν ήταν αναγκαία η εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον του σχεδίου της μαρίνας σκαφών αναψυχής, καθόσον δεν εξετάζονταν οι επιπτώσεις του στον πΤΚΣ «Lecceta litoranea di Torino di Sangro e foce fiume Sangro». Ισχυρίζεται ότι η δεύτερη αυτή εκτίμηση πραγματοποιήθηκε εκ των υστέρων, στο πλαίσιο της δεύτερης γνωμοδοτήσεως της επιτροπής περιφερειακού συντονισμού.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

18 Η οδηγία 85/337 έχει ως αντικείμενο, όπως αναφέρεται στην πέμπτη αιτιολογική της σκέψη, τη θέσπιση γενικών αρχών για την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων, με σκοπό τη συμπλήρωση και τον συντονισμό των διαδικασιών χορηγήσεως αδειών για σχέδια έργων που μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

19 Για ορισμένα είδη σχεδίων, το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337 αφήνει στα κράτη μέλη περιθώριο εκτιμήσεως, προκειμένου να αξιολογούν αν τα

χαρακτηριστικά ενός σχεδίου επιβάλλουν την υποβολή του σε εκτίμηση των επιπτώσεών του στο περιβάλλον. Το περιθώριο αυτό εκτιμήσεως, όμως, οριοθετείται από την υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη να υποβάλλουν σε εκτίμηση των επιπτώσεων εκείνα τα σχέδια τα οποία μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (βλ., υπ' αυτή την έννοια, την απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-72/95, Kraaijeveld κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-5403, σκέψη 50).

20 Όταν ένα κράτος μέλος, κάνοντας χρήση της δυνατότητας που προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337, ορίζει γενικούς κανόνες για την εκτίμηση του αν τα σχέδια που εμπίπτουν στο πεδίο του εν λόγω άρθρου 4, παράγραφος 2, πρέπει να υποβληθούν σε προηγούμενη εκτίμηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον προτού εγκριθεί η κατασκευή τους, η παράβαση των κανόνων αυτών συνεπάγεται κατ' ανάγκη παράβαση των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337.

21 Στην υπό κρίση περίπτωση, δεν αμφισβητείται ότι η Περιφέρεια ενέκρινε την κατασκευή της μαρίνας σκαφών αναψυχής στη Fossacesia χωρίς να έχει προβεί σε προηγούμενη ad hoc εξέταση, όπως απαιτεί η ιταλική νομοθεσία, προκειμένου να εξεταστεί η ανάγκη εκτιμήσεως των επιπτώσεων του σχεδίου αυτού στο περιβάλλον. Ως εκ τούτου, παρέλκει η κρίση επί των υποχρεώσεων αιτιολογήσεως της θετικής ή αρνητικής αποφάσεως επί της ανάγκης αυτής, ενώ πρέπει να αναγνωριστεί ότι η Περιφέρεια παρέβη τις διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337, σε συνδυασμό με αυτές του άρθρου 2, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας.

22 Παρότι η παράβαση του κοινοτικού δικαίου στην επίδικη περίπτωση αποτελεί ταυτοχρόνως παράβαση του εθνικού δικαίου που θεσπίστηκε προς εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου από το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου έλαβε χώρα η παράβαση και παρότι η διαπίστωσή της θα μπορούσε, κατά πάσα πιθανότητα, να έχει γίνει με τα παρεχόμενα από το εθνικό δίκαιο μέσα, η παράβαση αυτή εκ μέρους δημόσιου φορέα κράτους μέλους δεν παύει, πάντως, να αποτελεί παράβαση κράτους μέλους κατά το άρθρο 226 ΕΚ.

23 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, εξαιτίας της παραλείψεως της Περιφέρειας του Abruzzo να ελέγξει ως όφειλε αν το σχέδιο κατασκευής μαρίνας σκαφών αναψυχής στη Fossacesia (Chieti), το οποίο ανήκει στα είδη σχεδίων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του παραρτήματος II της οδηγίας 85/337, είχε τα χαρακτηριστικά που επιβάλλουν την κίνηση της διαδικασίας εκτιμήσεως των επιπτώσεών του στο περιβάλλον, η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής.

Επί των δικαστικών εξόδων

24 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του αντιδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της Ιταλικής Δημοκρατίας και η τελευταία ηττήθηκε ως προς τους ισχυρισμούς της, επιβάλλεται να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Εξαιτίας της παραλείψεως της Περιφέρειας του Abruzzo να ελέγξει ως όφειλε αν το σχέδιο κατασκευής μαρίνας σκαφών αναψυχής στη Fossacesia (Chieti), το οποίο ανήκει στα είδη σχεδίων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του παραρτήματος II της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, είχε τα χαρακτηριστικά που επιβάλλουν την κίνηση της διαδικασίας εκτιμήσεως των επιπτώσεών του στο περιβάλλον, η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής.**

2) **Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)